

NITO: Redegjørelse etter åpenhetsloven – 2022

Innledende bemerkninger

Formålet med åpenhetsloven (lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) er å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, og sikre allmennheten tilgang til informasjon.

Loven pålegger virksomhetene som er omfattet av loven, bl.a. NITO, en informasjonsplikt og en plikt til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger som skal redegjøres for i en allment tilgjengelig rapport. Dette blir gjennomført for første gang for regnskapsåret 2022, med frist for offentliggjøring 30. juni året etter.

Det er i loven nedfelt et grunnleggende prinsipp om at arbeidet med aktsomhetsvurderinger skal være forholdsmessig og at man skal ha en risikobasert tilnærming. Forholdsmessighet tilsier at hva som forventes av virksomhetene er avhengig av blant annet virksomhetens størrelse, art og konteksten virksomheten jobber i. Risikobasert tilnærming innebærer at tilnærmingen til aktsomhetsarbeidet skal samsvare med alvorlighetsgrad og sannsynlighet til den evt. negative påvirkningen virksomhetens drift har.

Når det gjelder redegjørelsen er det få formelle formkrav, men den skal som et minimum redegjøre for faktiske negative konsekvenser som er avdekket i aktsomhetsvurderingene, og også forhold som innebærer vesentlig risiko knyttet til lovens formål. I den grad det er avdekket slike konsekvenser eller slik risiko, skal det gis opplysninger om tiltak som er igangsatt og resultatene av disse.

Om NITO

NITO er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med bachelor, master og høyere grad. NITO ble stiftet 1. mars 1936 og er en partipolitisk uavhengig, frittstående fagorganisasjon. Ved utgangen av 2022 hadde NITO mer enn 100.000 medlemmer.

NITO er en medlemsstyrt organisasjon. Kongressen er NITOs høyest organ og avholdes hvert tredje år, sist i 2021. Demokratiet utøves ved at kongressen velger hovedstyret som er NITOs øverste politiske organ mellom kongressene. På kongressen blir også NITOs strategier, økonomi og budsjettpremisser vedtatt. Representantene på kongressen er utpekt av medlemmene gjennom sine respektive avdelinger.

NITO er organisert gjennom 19 avdelinger som er spredt rundt i hele Norge. På flere nivåer stilles det frikjøp til rådighet for tillitsvalgte for å kunne utføre sine oppgaver. I tillegg er det et sekretariat på rundt 200 årsverk, hvorav rundt 160 i sentralt sekretariat i Oslo og de øvrige på kontorer tilknyttet avdelingene.

Det vesentlige av NITOs virksomhet er knyttet til bistand til medlemmer i ulike saker relatert til arbeidsforholdet, til forhandlinger om lønns- og arbeidsvilkår for medlemmene, til opplæring av tillitsvalgte, til politisk påvirkningsarbeid på utdanningsfeltet og til intern organisasjonsdrift. NITO har noe virksomhet internasjonalt, primært ved deltakelse i internasjonalt fagforeningsarbeid, og gjerne innenfor utdanningsfeltet.

Ser man på budsjett- og regnskapstall, er den største utgiftsposten lønn, honorarer og godtgjøring til ansatte og tillitsvalgte i organisasjonen. Det er også store kostnader knyttet til reise og opphold, primært

innenlands, i kurs- og møtevirksomheten. Når det gjelder innkjøp av varer og tjenester, er den største enkeltkostnaden utvikling og lisenser knyttet til IKT- og samhandlingsverktøy.

Regelverk og bestemmelser

En av de viktigste rollene for NITO som virksomhet, er å jobbe for lovens formål om å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Dette er en grunnleggende forutsetning i NITOs egen virksomhet, og i de kravene vi stiller til våre leverandører og deres underleverandører.

NITO har flere bestemmelser og retningslinjer som regulerer virksomheten, og som i ulikt omfang omhandler de samme forhold som ligger til grunn for loven. Av relevant regelverk kan nevnes:

- Vedtektene, og særlig vedtektenes formålsbestemmelser, peker på de grunnleggende verdiene som ikke bare skal ligge til grunn for NITOs arbeid, men som også er selve formålet med vår virksomhet.
- Det er vedtatt etiske retningslinjer som gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte i NITO.
- Det er etablert varslingsrutiner både for tillitsvalgte og ansatte i NITO.
- NITO er en fagforening som arbeider for gode lønns- og arbeidsforhold for medlemmene, da er det viktig at personalpolitikken internt er basert på de samme grunnleggende verdiene. I NITO er det et utstrakt samarbeid med ansattes organisasjoner, basert på lokale tariffavtaler som ivaretar rettigheter og ordninger for ansatte på lik linje med det vi arbeider for å gi våre medlemmer.
- I NITO er det også et godt utbygd HMS-/arbeidsmiljøarbeid internt
- Det er etablert en innkjøpspolicy
- NITO har etablert en reisepolicy som skal følges ved reiser i NITO regi i inn- og utland for medlemmer, tillitsvalgte og ansatte. Denne gir tydelig føringer for hvordan reisevirksomheten skal gjennomføres for å redusere NITOs belastninger på klimaet.
- NITO har midler som forvaltes i kapitalmarkedet. Dette består av plasseringer i aksjefond, rentefond og eiendomsfond. NITOs kapitalforvaltningsstrategi legger stor vekt på ansvarlig forvaltning, og følger de rammer som også legges til grunn for forvaltning av Statens pensjonsfond utland.

Organisering av arbeidet med aktsomhetsvurderinger

Loven forutsetter at arbeidet med aktsomhetsvurderinger skjer kontinuerlig, samtidig som det skal være forholdsmessig og ha en risikobasert tilnærming. Med utgangspunkt i den virksomhet NITO driver og det risikobildet vi bedriver vår virksomhet i, vurderes det at det i utgangspunktet er tilstrekkelig at det etableres en liten gruppe som har ansvar for en årlig gjennomgang av systemene i løpet av vårhalvåret, samt å rullere rapporteringen i henhold til loven. En del av ansvaret til medlemmene i gruppa vil også være å kontinuerlig vurdere om det er nye risikoområder som må vurderes og rapporteres særskilt på.

Årlig rapport legges ut på nito.no.

Aktsomhetsvurderinger knyttet til konkrete områder – 2022

Innledningsvis er det naturlig å peke på at den aller største del av virksomheten i NITO skjer internt i organisasjonen og innenlands. NITO er i liten grad eksponert mot det man kan betegne som useriøse og/eller usikre aktører. Omfanget på aktsomhetsvurderingene og denne redegjørelsen er derfor tilpasset kravet om at disse skal stå i forhold til virksomhetens størrelse, virksomhetens art, konteksten

virksomheten finner sted innenfor, og alvorlighetsgraden av og sannsynligheten for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Generelt er det vår vurdering at vi i gjennomgangen for 2022 ikke har avdekket områder der dagens regelverk ikke er tilfredsstillende for å avdekke og evt. rette opp negative virkninger i henhold til loven. Vi vurderer også at rutiner for varsling og avvik er godt kjent i organisasjonen, og har ikke registrert saker gjennom disse kanalene som skulle tilsa tiltak ut over det som gjøres i den ordinære oppfølgingen av varsler/avvik.

Nedenfor følger enkelte områder i virksomheten der det i gjennomgangen for 2022 er foretatt særskilte aktsomhetsvurderinger, og som det vurderes hensiktsmessig å kommentere noe grundigere. Dette er de områdene der det vurderes at det kan være en viss risiko for at det oppstår negative konsekvenser sett opp mot lovens formål. Det understrekes imidlertid nok en gang at det ikke er avdekket faktiske negative konsekvenser eller vesentlig risiko for negative konsekvenser knyttet til disse områdene.

HMS/arbeidsmiljø

NITO har en veletablert HR-avdeling som gjennomfører og følger opp det interne HMS/arbeidsmiljøarbeid knyttet til NITOs virksomhet. Det er ikke avdekket forhold som krever ytterligere oppfølging i henhold til lovens bestemmelser.

Kurs/konferanser/møtevirksomhet

Reise- og møtekostnader utgjør, med unntak av lønn- og personalkostnader, den største andelen av NITOs kostnader. Dette gjør det spesielt viktig å vurdere dette området i forhold til loven. Når det gjelder reiser, er det inngått avtaler med leverandører både av flyreiser og reisebyrå tjenester, hvor de grunnleggende kravene som NITO stiller i forhold til loven er vurdert ved inngåelse av avtalene. Tilsvarende gjelder for hoteller og møtesteder vi har avtaler med.

IKT-/samhandlingsverktøy – lisenser og utvikling

NITO har fått tilgang til dokumentasjon fra leverandører knyttet til innkjøp av IKT-tjenester. Dette er leverandører som det er kjent at har – eller vil kunne ha – virksomhet eller underleverandører utenfor Norge. Disse er mer eller mindre faste leverandører som NITO har hatt samarbeid med i flere år:

- Intility – vår driftsleverandør hvor vi også kjøper datamaskiner og mobiltelefoner gjennom.
- Microsoft – leverandør av standard programvare som Windows og Office 365
- Winorg – leverandør av vårt medlems- og organisasjonssystem

Alle disse leverandørene har tilfredsstillende dokumentasjon på etterlevelse av de målsettinger loven vektlegger.

I tillegg kjøpes det inn konsulent tjenester fra enkelte norske leverandører, men dette er i det alt vesentlige arbeidskraft og ikke maskin- eller programvare eller eksterne utviklingstjenester.

Det er ikke vurdert at det per i dag er forhold som krever særskilt oppfølging i henhold til lovens bestemmelser.

Leie av kontorer

NITOs hovedkontor er i Oslo hvor 160 av 200 ansatte jobber. NITO leier også lokaler flere steder i landet. Ved inngåelse av avtaler vektlegges utleiers tiltak i forhold til klima og miljøpåvirkning. De fleste av kontorene NITO leier er sertifisert som miljøfyrtårn. For fremtidig leieforhold på mer enn to kontorer vil klima og miljøpåvirkning være en svært vesentlig faktor før avtale inngås.

For faste håndverkstjenestene har vi samarbeid med stabile firmaer, som etterlever regelverket. Oftest er det ett særskilt firma som har ansvaret ved større tiltak som for eksempel ombygninger.

NITO har faste møter med renholdsleverandør, hvor det har vært bedt om at de legger fram blant annet lønnsdokumentasjon.

Det er ikke vurdert at det per i dag er forhold som krever særskilt oppfølging i henhold til lovens bestemmelser.

Innkjøp øvrige varer og tjenester

Det er normalt ikke store volum varer som kjøpes inn, og her følges innkjøpregelverket. NITO bruker seriøse aktører som i all hovedsak er lokalisert i Norge. Ved valg av leverandører, både for varer og tjenester, vurderes det om det skal kjøres anbudsrunde eller bes om tilbud fra utvalgte leverandører. I alle tilfeller vurderes tilbydere og tilbud utfra gjeldende interne regelverk. Det er ikke vurdert at det per i dag er forhold som krever særskilt oppfølging i henhold til lovens bestemmelser.

Særlig om profileringsartikler

NITO bruker hvert år ca. seks millioner kroner på profileringsartikler. I avtalene som er inngått med leverandører av slike artikler stilles det krav til ansvarlighet ved innkjøp av slike produkter. NITOs leverandør har etablert flere overvåkingstiltak og sertifiseringsordninger for å ha kontroll på at deres underleverandører følger lovens intensjoner, spesielt med hensyn til arbeidstakerrettigheter og klimaavtrykk.

Fondsforvaltning

Hovedstyret har det overordnet ansvaret for forvaltningen av NITOs midler. NITO kan løpende følge hvordan porteføljen er plassert i forhold til kravene til ESG i forvaltningsstrategien. Det gjøres også en årlig vurdering av om det er behov for å endre kapitalforvaltningsstrategien eller andre policy-dokumenter knyttet til fondsforvaltningen. Det har ikke framkommet noe behov for ytterligere oppfølging i henhold til lovens bestemmelser.

Internasjonale samarbeidsprosjekter og møter

NITO deltar i internasjonalt arbeid ut fra en grunntanke om solidaritet mellom arbeidstakere på tvers av landegrenser og verdensdeler. Internasjonale muligheter og utfordringer har også betydning for NITOs medlemmer og norske arbeidsplasser.

Internasjonale fagforeningsføderasjoner

- Industri all (Industrisektoren)
- UNI Global union (Tjenestesektoren)
- PSI – Public service International (Offentlig sektor)

Nordiske ingeniørorganisasjoner

- ANE – Association of Nordic Engineers
- Nording

Solidaritetsarbeid i fagforeningsregi

- Samarbeidsavtalen med Ingeniører Uten Grenser (IUG)
- IndustriAll Globals 3-årige organiserings- og kapasitetsbyggingsprosjekt i Tanzania
- ReSciOs kompetansebyggings prosjekt for ortopediingeniører i Tanzania
- Internasjonal møtevirksomhet skjer i stor grad i regi av de organisasjonen vi er medlem av.

I solidaritetsprosjektene bidrar NITO med generell støtte, og vi mottar årlig rapport for hvordan midlene er benyttet. Ved deltakelse i de internasjonale fagforeningsføderasjonene er kostnadene knyttet til medlemskontingent, i tillegg til kostnader som påløper til reiser og overnatting ved møter og konferanser i organisasjonenes regi.

Det utarbeides årlig en rapport om NITOs internasjonale arbeid, som legges ut på nito.no.

Det er ellers ikke avdekket forhold som krever særskilt oppfølging i henhold til lovens bestemmelser.

Vedlegg 1: Sentrale bestemmelser i loven

§ 1. Lovens formål

Loven skal fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

§ 3. Definisjoner

b. Med grunnleggende menneskerettigheter menes de internasjonalt anerkjente menneskerettighetene som følger av blant annet FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter fra 1966, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter fra 1966 og ILOs kjernekonvensjoner om grunnleggende rettigheter og prinsipper i arbeidslivet. c. Med anstendige arbeidsforhold menes arbeid som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter etter bokstav b og helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, og som gir en lønn å leve av.

§ 4. Plikt til å utføre aktsomhetsvurderinger

Virksomhetene skal utføre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Med aktsomhetsvurderinger menes å

- a. forankre ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer
- b. kartlegge og vurdere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold som virksomheten enten har forårsaket eller bidratt til, eller som er direkte knyttet til virksomhetens forretningsvirksomhet, produkter eller tjenester gjennom leverandørkjeder eller forretningspartnere
- c. iverksette egnede tiltak for å stanse, forebygge eller begrense negative konsekvenser basert på virksomhetens prioriteringer og vurderinger etter bokstav b
- d. følge med på gjennomføring og resultater av tiltak etter bokstav c
- e. kommunisere med berørte interessenter og rettighetshavere om hvordan negative konsekvenser er håndtert etter bokstav c og d
- f. sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og erstatning der dette er påkrevd.

Aktsomhetsvurderingene skal utføres regelmessig og stå i forhold til virksomhetens størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, og alvorlighetsgraden av og sannsynligheten for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

§ 5. Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger

Virksomhetene skal offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderingene etter § 4. Redegjørelsen skal minst inneholde

a. en generell beskrivelse av virksomhetens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold

b. opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som virksomheten har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger

c. opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko for negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene.